

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПОШИРЕННЯ ТА ШКОДОЧИННІСТЬ АМБРОЗІЇ ПОЛИНОСЛИСТОЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

*В.І. Черниш, аспірант**

*В.П. Шлапак, доктор сільськогосподарських наук, професор,
Уманський національний університет садівництва*

Амброзія полинолиста – однорічна трав'яниста рослина родини Айстрових. Зовнішнім виглядом схожа на коноплю, а розмірами і формою листків нагадує полин гіркий. Морфологічні особливості: стебло - високе (до 200-250 см) прямим, розгалуженим у верхній частині, міцним, опушеним стеблом. Листки: верхні чергові, темно-зелені, одноперисті, нижні - подвійноперистороздільні з лінійно-ланцетними частками, супротивні, знизу опушені. Суцвіття – квітки зібрані в роздільностатеві зелені кошики. Чоловічі – в колосо- або китице- подібних суцвіттях, розташовані на кінцях стебел та гілок. Жіночі розміщені по одній в пазухах листка або під чоловічими суцвіттями. Квітколоже щетинистоплівчасте. Корінь – стрижневий, розгалужений, заглиблюється в ґрунт до 4 м і більше. Насіння: плід сім'янка, форма насінини – сім'янка без обгортки, яйце – або горішко-подібна, з одним виступом зверху і 5-6 коротшими по боках, якщо сім'янка в обгортці то має обернено-яйцеподібну форму. Колір – зеленувато-сірий чи зеленувато-бурий. Розмір: довжина 1,5-2,3мм, ширина і товщина 0,81-1,5мм. Маса 1000 шт. насіння 1,5-2 г. Розвиток: сходять наприкінці березня-травні, цвіте з другої половини липня по жовтень. Плодоносить – у вересні-листопаді.

В Україні амброзія полинолиста найбільш поширений карантинний організм, площі засмічення амброзією полинолистою складають близько 3137 тис. га. Поступове поширення амброзії на території країни відбувалось з південно-східних регіонів країни, де ґрунтово-кліматичні умови для зростання буряну найбільш сприятливі. Найбільші площі засмічення амброзією реєструються в Миколаївській, Запорізькій, Донецькій, Дніпропетровській, Кіровоградській, Херсонській областях.

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор В.П. Шлапак

Засмічує амброзія полинолиста практично всі польові культури: зернові, кукурудза, соя, соняшник, овочеві і т.д., пасовища, сади і виноградники, також ділянки вздовж шляхів та доріг, залізниць, пустирі.

Поширення відбувається насінням, яке може розноситись різноманітними природними шляхами, та завдяки діяльності людини: птахами, сильним вітром, дощовою водою, таненням снігу, ґрунтом, транспортуванням засмічених партій зерна, насіння, фуражу та інших матеріалів, транспортом.

Шкодочинність амброзії полиноистої на землях сільськогосподарського призначення обумовлена перш за все високою конкурентоздатністю бур'яну відносно культурних рослин в боротьбі за воду та поживні речовини, також вона є дуже плідною рослиною. Одна рослина амброзії здатна дати 30-40 тис. насіння, а окремі екземпляри до 100 тис. насіння. Схожість насіння зберігається протягом 5-14 років, за деякими даними до 40 років. Амброзія впливає на зниження родючості ґрунтів. Зрозуміло, що це завдає великих збитків сільському господарству, як через зниження врожаю, так і збільшення витрат на хімічні та агротехнічні заходи. Присутність амброзії на луках та пасовищах знижує якість кормів, та відповідно якість молока худоби.

Що стосується території населених пунктів, то великої шкоди амброзія завдає саме здоров'ю людини. Квітковий пилок амброзії є шкідливим для людей з алергією. Кожен рік в період цвітіння, яке відбувається приблизно з середини липня до настання осінніх заморозків, серед населення спостерігається алергійне захворювання амброзійний поліноз. Алергію викликають білки – антигени, які знаходяться в пилку амброзії, пилок в свою чергу, потрапляючи у ніс та бронхи людини викликає сльозотечу, порушує зір, підвищує температуру тіла, відбувається різке запалення слизових оболонок верхніх дихальних шляхів, що призводить до приступів бронхіальної астми.

Список використаних джерел

1. Неїлик М.М. Герботологічний моніторинг агроценозів та особливості поширення амброзії полиноистої у Вінницькій області. Вінниця, 2008. Вип. 60. С. 79-81.
2. Сотников В.В., Зуза В.С., Бахтіярова Е.Т. Амброзія полинолиста – небезпечна карантинна рослина. Харків, 2006. 64 с.
3. Солоненко В.І. Розповсюдження амброзії полиноистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.). Зб.наук. праць Вінницького НАУ. 2010. Вип. 40. С. 132-139.